

Het brood dat leven geeft

Orde van dienst en preek 11 maart 2018

Lezing: Johannes 6: 1-15

Voorganger ds. Jaap van den Akker

- Lied voor de dienst: "Uit uw hemel zonder grenzen" (NLB 527: 1, 4 en 5)
- Welkom
- Aanvangslied: "Wees blijde nu, in 't midden van het lijden" (NLB 546: 1, 4 en 5)
- Moment van stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 122: 1 en 2
- Kyriegebed met responsie
- veertigdagenlied: "O Liefde die verborgen zijt" (NLB 561: 1, 4 en 5)
- Met de kinderen I: gebed, verhaal:

Er loopt een man door het hete zand van de woestijn. Op weg naar een land waar het goed is om te wonen. Om te ontkomen aan ruzie, rellen en aanslagen.

Een eind verderop loopt een vrouw door hetzelfde zand. Op weg naar een land waar het goed is om te wonen. Om te ontkomen aan , oorlog en geweld.

En dan stopt er een bus in een wolk van stof en lawaai. 'Waar wil je naar toe?' vraagt de chauffeur aan de man. 'Naar een land waar vrede is,' zegt de man. 'Wij ook,' zegt de chauffeur. 'Je kunt meerijden.'

Even later stopt de bus ook bij de vrouw. Ze heeft een grote rugzak bij zich. Ook zij stapt in.

In de bus zitten meer mensen, een oude oma, een jongen met een gitaar, een moeder met heel veel kinderen en zelfs een automonteur!

Het is heet in de bus. De man ziet dat iedereen dorst heeft. Hijzelf ook Hij heeft water bij zich, maar als hij gaat drinken en geeft anderen niets ... Hij aarzelt. Dan zegt hij: 'Wie heeft er dorst?' Iedereen! De fles gaat rond, iedereen neemt een slok.

Heerlijk verfrissend – al is het maar een slok.

De vrouw zit stil in een hoekje, maar na verloop van tijd kan ze de honger horen. Ieders maag knort. De vrouw pakt de bobbelige zak en deelt het brood uit dat ze meegenomen heeft voor onderweg. Iedereen een flinke hap. Wat een geluk .. Als één grote familie eten ze.

Maar dan komt de pech. De bus staat stil. 'Ik kan de bus vast repareren,' zegt de automonteur.

Met vereende krachten wordt de bus gerepareerd. 'We kunnen verder,' zegt de chauffeur.

Blij stapt iedereen in. De jongen met de gitaar speelt een liedje en iedereen zingt. Een man vertelt een grappig verhaal en iedereen lacht.

'Het lijkt wel of we in het land van geluk *zijn*,' zegt een meisje. 'Dat zijn we ook: zegt de oude vrouw. 'Hoe kan dat? Zijn we dan de grens over?' zegt het kind, 'Ja', zegt de oude vrouw. 'Toen de fles rondging en we het brood deelden, gingen we de grens over. Toen we samen zongen en lachten, waren we er. Want het land van geluk maken we zelf.'

(bewerkt verhaal uit: *De Eerste dag*, jrg 41, nr. 2, pag. 6)

- Met de kinderen II: project en lied: "Ik zal er zijn voor jou"
- Bijbellezing: Johannes 6: 1-15
- Lied: "O, Heer die onze vader zijt" (NLB 836: 2, 3 en 5)
- Uitleg en verkondiging

Afgelopen maandag waren we met een stuk of twintig mensen bij elkaar in de Chagallruimte.

Het was de laatste avond in de serie 'Gaan voor God' - over godsbeelden. Het ging vier avonden lang over vragen als: Kunnen wij nog wat met het beeld van een almachtige God? Hoe zit het met Gods liefde en genade en wat zegt dat ons? En Jezus en God – wat hebben die eigenlijk met elkaar te maken?

Afgelopen maandag kwamen al deze vragen terug op de slotavond. Alle drie de predikanten waren aanwezig. Ze vertelden alle drie iets over hun persoonlijke geschiedenis met God en ook poneerden ze een stelling om daar vervolgens met elkaar over te spreken. En – u bent vandaag met 200 – die 180 die er niet waren hebben echt iets gemist. Het was een mooie, diepe en persoonlijke uitwisseling.

Rein was de eerste die zijn stelling mocht toelichten en zijn stelling luidde: “We kunnen niet anders over God praten dan in beelden”. Terugkijkend in de geschiedenis is dat een revolutionaire stelling. Eeuwenlang hebben we God juist proberen te vangen in woorden, in definities. In wiskundige formules bijna. *Alwetend, alomtegenwoordig, almachtig...* Ze gaven houvast. Ze bakenden het geloof af. Maar die formules, die dogma’s hebben ook veel kapot gemaakt. Ze sloten mensen buiten, ze beperkten het denken. En ook: zijn ze wel bijbels, die definities? Was het niet meer Griekse filosofie, dan joods geloof?

Het zal duidelijk zijn hoe Rein daarover dacht. Rein heeft altijd van die mooie plaatjes op de beamer die je verder helpen in je geloof. Een beeld heeft altijd een diepere betekenis. En een beeld dat kan ook een gedicht zijn, of een lied, een voorbeeld, of een verhaal dat je aan het denken zet. Een beeld helpt je, helpt mij om meer van het geheim van God te doorgronden –



hoe rationeel ik zelf ook in elkaar zit.

Neem nu dit **plaatje** uit een pinksterdienst van een paar jaar terug. Dat plaatje van Rein helpt mij nog steeds om duidelijk te maken hoe God ons voedt en energie geeft. (**zwart**)

Een mooie stelling dus van Rein: “We kunnen niet anders over God praten dan in beelden”, en hij past ook zo ontzettend goed bij de lezing van vandaag.

Want zoals het geheim van God nauwelijks onder woorden te brengen is en je er beelden voor nodig hebt. Als de bijbel zelf ook vol staat met beelden van God: Adelaar, herder, vader, kracht, koning – geldt dat dan ook niet voor Jezus?

Ja – dat blijkt wel uit het verhaal van vandaag. Want verwacht van de Evangelist Johannes geen dogmatisch handwerk waarin hij uitlegt wie Jezus is, wat Jezus voor ons betekent en hoe Jezus God dichterbij ons brengt. Zo kan Johannes niet over Jezus vertellen. Johannes schrijft een boek waarin hij ons beelden aanreikt die ons langzaam iets laten begrijpen van het geheim van Jezus. Dat schrijft hij ook aan het einde van zijn boek: “Deze tekenen van Jezus heb ik opgeschreven zodat wij geloven dat Jezus de Messias is.” (Joh. 20: 30-31)

En zo is het ook met het teken van het brood. Over Jezus kan de Evangelist Johannes niet anders spreken dan in beelden. En dat doet hij dan ook volop. Het is de kern van zijn boek: zeven keer zegt Jezus wie hij is, en hij gebruikt dan een mooi treffend beeld: Ik ben – zegt Jezus zeven keer. *Ik ben*. Als verwijzing naar de naam van God – Ik ben die ik ben – of zoals we net zongen ‘Ik zal er zijn voor jou’, en als beeld van wie hij is:

1. Ik ben het **brood** des levens,
2. Ik ben het licht der wereld,
3. ik ben de goede herder,
4. ik ben de deur voor de schapen,
5. ik ben de opstanding en het leven,
6. ik ben de weg, de waarheid en het leven,
7. Ik ben de ware wijnstok.

Geen definities, maar zeven beelden van Jezus, die ons helpen iets van hem te begrijpen.

Beelden die alle zeven verwijzen naar belangrijke verhalen uit de traditie: De schepping van het licht, de herder Mozes, de uittocht uit Egypte – als opstanding en nieuw leven.

Al die beelden roept Jezus op bij dit eerste teken: Ik ben het brood dat leven geeft (Joh. 6: 35). Vooral dat van de Uittocht. Zo begint het ook, als een nieuw verhaal van de uittocht.

Letterlijk staat er in vers 1: Jezus gaat weg, de zee over. Met een grote menigte achter hem aan. Ze wordt Jezus als Mozes geschilderd. Mozes die door de zee ging, en aan de overkant de berg op ging. Ook Jezus gaat aan de overkant van de zee de berg op – zo horen we – en hij gaat daar met zijn leerlingen zitten, en mochten we het beeld nog niet begrijpen, schrijft Johannes er voor de zekerheid achteraan: “Het was kort voor het Joodse Pesachfeest.”

Dat is de setting. Dat is het beeld dat Johannes neerzet. Dát tekent Jezus.

Een grote menigte loopt achter Jezus aan. Zij hebben gezien hoe hij licht brengt in het leven van mensen en dat willen zij ook. Ze hebben honger. Geen honger naar brood. Ze hebben honger in hun hart. Ze verlangen. Ze verlangen naar een nieuwe uittocht. Weg van het juk van de bezetter. Ze hebben honger naar vrijheid, naar liefde, naar God. Ze zoeken verlichting in hun leven. Ze voeden hun verlangen, hun droom naar een wereld waar het anders kan. Waar mensen heel worden en opleven. Zoals Mozes zijn volk meenam naar een land vloeiende van Melk en Honig, zo laat Jezus zien dat dat Koninkrijk – dat Koninkrijk van de hemel - kán bestaan. Maar o, o, wat is het moeilijk om daar iets van te begrijpen. Wat is het moeilijk voor de concrete, rationele denkers, zoals ik, en sommigen van U en jullie om dat mee te maken, om die wereld te zien, door de tekst van het verhaal heen.

We bevinden ons in goed gezelschap...

De eerste die er maar weinig van begrijpt is Filippus. En van de eerste leerlingen van Jezus. Jezus vraagt hem: ‘Waar kunnen we brood kopen, om deze mensen te eten te geven?’ En Filippus die krabt zich eens achter de oren, en denkt: “Tja een bakker op deze berg? Die is er niet. En al zou die er zijn, ik heb natuurlijk nooit genoeg geld om deze menigte te voeden. Waar zullen we brood kopen?”

De oplettende lezer hoort daarin natuurlijk de vraag die Mozes stelde in de woestijn: “Waar haal ik voedsel vandaan voor zoveel volk?” (Ex. 16). Weet Filippus waar het brood vandaan moet komen? Heeft Filippus begrepen dat in Kana, bij die bruiloft (Joh. 2), Jezus de wijn was, dat bij de Jacobsbron toen de Samaritaanse vrouw water voor hem putte (Joh. 4), dat Jezus toen *zelf* het levende water was?

Het lijkt er niet op. Het ontgaat hem volkomen. Zoals ook ons de verwondering regelmatig ontgaat.

Gelukkig heeft Andreas iets gevonden. Een jongen. Met vijf broden en twee vissen.

Gerstebroden. Het brood van het pesachfeest. Vissen – het teken van Christus, het teken van de opstanding uit de eerste gemeente – de Ichthusvis. Maar ook Andreas ziet het niet. Wat hebben we daaraan: vijf broodjes en twee visjes met zoveel mensen.... Een druppel op de gloeiende plaat

En dan gebeurt het. Jezus viert het pesachmaal. Op de berg met de menigte. Jezus neemt het brood, spreekt de dankzegging erover uit, breekt het, en deelt het onder mensen die daar zitten. “Ik ben het brood des levens.”

Over de diepte van die uitspraak gaat dit teken van Jezus.

Het is een van de beelden voor Jezus.

Jezus is vandaag het brood. Hij wordt gebroken en uitgedeeld onder de mensen. Hij voedt ons. Hij stilt onze honger. En dat gaat dan vooral om geestelijke honger. Het brood staat in dit verhaal voor alles dat je nodig hebt om in de woestijn van het leven te overleven, om het daarin vol te houden. Om het vol te houden op weg naar het Beloofde Land, op weg naar het Koninkrijk.

Ik ben het brood dat leven geeft.

Het is een beeld dat ons vertelt wat Jezus voor ons kan betekenen.

Hij voedt ons door ons te leren dóór de dingen heen te kijken. Diepere betekenis te geven aan het leven en te waarderen en te koesteren. Dat wij hier in de kerk bij elkaar zijn en elkaar

bemoedigen en met elkaar meeleven, dat is niet vanzelfsprekend, dat is het brood dat wij met elkaar delen. Dat we geraakt worden door een woord, of een lied of een stilte of gebed, dat is niet vanzelfsprekend, dat is het levende brood dat we krijgen aangereikt. Dat we liefde mogen ervaren in ons leven, van een kind, of een ouder, van een partner of een goede vriendin, dat is niet vanzelfsprekend, dat is een gave die we uit Gods hand ontvangen.

Dat er gewerkt wordt aan vergeving, dat we delen met elkaar en over onze grenzen heen gaan, dat we durven zeggen dat we iets verkeerd hebben gedaan, dat we willen leren aan elkaar – dat is niet vanzelfsprekend: dát is gaan – met vallen en opstaan – in het spoor van Jezus.

Dat God in Jezus perspectief biedt over de doodsheid van het leven heen, dat is niet vanzelfsprekend, dat is een wonder.

Het is het wonder dat liefde zich vermenigvuldigd, zonder einde.

En ze vulden twaalf manden met wat overgebleven was van de vijf gerstebroden die men gegeten had – amen.

- Muzikaal intermezzo
- Lied: “Zeven was voldoende” (NLB 363)
- Dankgebed, voorbeden met responsie, stil gebed, Onze Vader
- Mededelingen
- Gaven
- slotlied: “Voor ieder van ons een plaats aan de tafel” (NLB 388: 1 en 5)
- zegen
- lied bij het uitgaan: NLB 388: refrein